

ЕВРОПЕЙСКА
СМЕТНА
ПАЛАТА

Реч
9 октомври 2025 г.

Реч на Тони Мърфи — Председател на Европейската сметна палата

**Представяне на Годишния доклад на Европейската
сметна палата за 2024 г.**

**Комисия по бюджетен контрол на Европейския
парламент (CONT)**

9 октомври 2025 г.

Предимство има устното изложение на речта.

Уважаеми г-н Председател на CONT,
Уважаеми дами и господа — членове на CONT,
Уважаеми г-н Комисар,

За мен е удоволствие да се обърна днес към Вашата комисия и да представя основните констатации и послания от Годишния доклад на Европейската сметна палата (ЕСП) за 2024 г. Отново съм тук заедно с моя уважаван колега — Ян Грегор, който отговаря за изготвянето на Годишния доклад.

Годишният доклад на ЕСП е основният резултат от нейната работа, за който са ангажирани 50 % от ресурсите ни и който изисква голяма отдаденост и усилия.

В него се съдържа важна информация за бюджета на ЕС и неговите различни области на политика. Наред с докладите от одитите на съответствието и изпълнението, той служи на заинтересованите страни при определянето на бюджета на ЕС и взимането на решения.

Тазгодишният доклад е от особено значение, тъй като преговорите за Многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2028—2034 г. вече са в ход. В него се посочват важни поуки и се очертават основните предизвикателства и рискове, които следва да бъдат взети предвид при изготвянето на бъдещите бюджети.

Какви са основните констатации в Годишния доклад на ЕСП за 2024 г.?

ЕСП изразява становище без резерви относно отчетите за 2024 г. и потвърждава, че те продължават да отразяват вярно финансовото състояние на ЕС.

Бюджетните приходи възлизат общо на 250,6 млрд. евро, в т.ч. заеми по NGEU. Както и в предходни години, ЕСП изразява становище без резерви относно приходите на ЕС.

Важно е обаче да се отбележи, че становището на ЕСП не обхваща сумите, които са резултат от занижени или укрити мита и данъци, тъй като то се основава само на докладваните данни.

Да разгледаме и разходите. Дългосрочният бюджет на ЕС включва средства както от Многогодишната финансова рамка (МФР), които наричаме традиционни разходи от бюджета на ЕС, така и от инициативата NextGenerationEU (NGEU). Финансирането по NGEU включва предимно Механизма за възстановяване и устойчивост — МВУ, който следва модел на администриране, различен от този на МФР. Ето защо ЕСП отново изразява две отделни становища относно редовността на разходите за 2024 г. — едно за традиционните разходи от бюджета на ЕС и друго за МВУ.

Да разгледаме най-напред традиционните разходи от бюджета на ЕС.

Процентът грешки за разходите от бюджета на ЕС се е понижил, но въпреки това остава съществен — 3,6 % (2023 г. — 5,6 %). Като се има предвид, че установените грешки са широко разпространени, за шеста поредна година ЕСП поддържа своето отрицателно становище.

Изчисленият от ЕСП процент грешки не представлява оценка на нивото на измамите, неефективността или разхищенията. Той дава представа за размера на средствата, които не са били използвани в съответствие с правилата на ЕС и националните правила.

Процентът грешки за разходите от бюджета на ЕС се определя, като се вземат предвид и се консолидират нивата на грешки, установени в различните области на политика на МФР. Нека разгледаме конкретни области на политика, за да илюстрираме често срещаните констатации, свързани с този процент грешки.

Да започнем с областта на сближаването, за която се изразходват близо една трета от бюджетните средства на ЕС.

За нея ЕСП изчислява процент грешки в размер на 5,7 %, което представлява намаление спрямо нивото от 9,3 % през 2023 г. Недопустимите разходи и проекти продължават да допринасят в най-голяма степен за изчисления процент грешки, както и нарушенията на правилата за възлагане на обществени поръчки.

През 2023 г. ЕСП установи няколко фактора, които вероятно са увеличили риска от неправомерни разходи, например затрудненията, свързани с пандемията, припокриващите се периоди на финансиране и съфинансирането до 100 % чрез инструменти като REACT-EU и CRII, чиито срокове бяха в края на годината. Вследствие на това през 2024 г. процентът грешки в областта на сближаването се върна към нива, по-близки до тези в предходните години.

В рамките на своя подход по отношение на областта на сближаването, ЕСП провери работата на одитните органи в държавите членки. За последните осем години одиторите на ЕСП са събрали голям обем доказателства, в т.ч. многобройни грешки, които не са били открити от органите, а е трябвало да бъдат. Тези проблеми значително намаляват надеждността на работата на тези органи и ограничават степента, в която Комисията може да разчита на техните резултати.

Особено тревожно е, че в много случаи същите тези органи се използват и за контрол на средствата по МВУ в държавите членки и че Комисията, съгласно предложените проекти на регламенти за МФР за периода 2028—2034 г., възнамерява да разчита на тях в значителна степен.

Считаме това за сериозен риск, който трябва да бъде взет под внимание.

Да разгледаме и друга важна разходна област — „Природни ресурси и околна среда“, за която се заделят над една трета от бюджетните разходи, от които най-големият дял се пада на земеделието и развитието на селските райони. Тук ЕСП оценява процента грешки като съществен — 2,6 % (2,2 %, 2023 г.).

Основните установени грешки са свързани предимно с административни грешки, недопустими разходи и проекти и неспазване на ангажиментите в областта на селското стопанство, околната среда и климата.

По отношение на областта „Единен пазар, иновации и цифрова сфера“ установихме съществено ниво на грешки — 3,2 % (3,3 % през 2023 г.). Научните изследвания остават високорискова област, в която одиторите установиха множество грешки, свързани с разходите за персонал.

За 2024 г., за разлика от предходни години, ЕСП предоставя отделна специфична оценка за операциите по функция 6 от МФР „Съседните региони и светът“. Обикновено тези средства се използват за подпомагане на региони и държави извън ЕС.

ЕСП изчисли процента грешки в тази област на 4,9 %. Над половината от установените грешки се отнасят до недопустими разходи и нарушение на правилата за обществени поръчки.

И накрая да разгледаме функция „Администрация“. Както и в предходни години ЕСП заключава, че в тази функция нивото на грешките остава несъществено.

В обобщение за извършената от ЕСП работа по съответствието във връзка с Годишния доклад за 2024 г. — въпреки че изчисленият процент грешки при разходите от бюджета на ЕС е намалял, нивото му продължава да буди безпокойство.

Що се отнася до Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), нашата оценка за плащанията по МВУ за 2024 г. се основава на условията за плащане, определени в Регламента за МВУ. В тях се посочва, че ключовите етапи и целите трябва да бъдат задоволително изпълнени и да отговарят на други ключови условия за допустимост.

Моделът на администриране на МВУ се различава значително от този, приложим за традиционните бюджетни разходи — плащанията не са обвързани с действителните разходи, а спазването на правилата на ЕС и националните правила не е условие за плащане. Предвид този особен модел са необходими

специфична одитна методология и подход. Поради това ЕСП изготвя отделно одитно становище относно разходите по МВУ.

През 2024 г. разходите по МВУ са в размер на 59,9 млрд. евро. Одитът на ЕСП обхваща всички 28 плащания на безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 53,5 млрд. евро и авансови плащания в размер на 6,4 млрд. евро.

Бяха констатирани случаи, в които свързани с плащанията ключови етапи и цели не са били изпълнени задоволително, както и проблеми, свързани с отмяна на вече постигнат ключов етап, двойно финансиране и периоди на допустимост. Бяха установени и случаи на неясно определени ключови етапи и цели, както и слабости в предварителните оценки, извършени от Комисията. На тази основа ЕСП изразява становище с резерви относно разходите по МВУ. В доклада обръщаме внимание и на текущо дело пред Съда на ЕС, което се отнася до два ключови етапа.

До края на 2024 г. Европейската комисия е изплатила 178,5 млрд. евро под формата на безвъзмездна финансова помощ по МВУ, което представлява едва 50 % от общия размер на наличните средства. Като се има предвид, че до края на изпълнението на МВУ през август 2026 г. остава по-малко от една година, ясно е, че все още предстои да бъдат изразходвани значителни суми.

Неотдавна ЕСП използва възможността да направи преглед и обобщение на големия обем работа, предприета след създаването на този временен инструмент през 2021 г. В прегледа се представят основните констатации и извлечени поуки, имащи решаващо значение за осигуряването на информация за бъдещи инструменти, основани на резултатите.

ЕСП признава важната роля, която тези инструменти могат да играят в бюджета на ЕС, но подчертава, че в бъдеще те следва да се използват само когато финансирането е пряко обвързано с измерими резултати. От съществено значение е финансирането да бъде проследимо до действителните разходи, а концепцията и прилагането на тези инструменти да не компрометира отчетността.

Когато става въпрос за бъдещи заеми, от решаващо значение е ЕС ефективно да намалява рисковете, свързани с лихвените проценти, и предварително да изготвя ясен план за погасяване, посочващ източниците на средства за погасяване.

В Годишния доклад на ЕСП за 2024 г. се посочват и рисковете, свързани със заемането на средства за бъдещи МФР, по-специално нарастващата тежест на задълженията по обслужване на заемите по NGEU. До 2027 г. размерът на непогасените заеми на ЕС може да надхвърли 900 млрд. евро, което е почти десет

пъти над нивото преди стартирането на NGEU през 2020 г. Освен това общата сума на разходите за лихви по NGEU в настоящата МФР може да надхвърли 30 млрд. евро, което е над два пъти повече от първоначалната прогноза на Комисията — 14,9 млрд. евро.

Повечето от тези погашения по заеми се отлагат за бъдещи МФР, а нарастващите дългови задължения застрашават сериозно бъдещите бюджети на ЕС и осигуряването на достатъчно ресурси за действията му. Всъщност Комисията предлага бюджет от почти 2 трилиона евро за периода 2028—2034 г., което представлява приблизително 1,26 % от БНД на ЕС. Важно е обаче да се отбележи, че макар 1,15 % от тях да са свързани с нови разходи, 0,11 % от БНД на ЕС се разпределят за погасяване на заемите по NGEU. Плащанията по този дълг от бъдещите бюджети на ЕС може да достигнат 31 млрд. евро годишно.

Днес предложенията за Многогодишната финансова рамка за периода 2028—2034 г. са в центъра на работата и дискусиите на много институции, включително Европейската сметна палата. В предложенията се посочва модел, подобен на МВУ, който включва и национални планове. Предвид това проблемите и рисковете, установени от ЕСП във връзка с МВУ, могат да бъдат относими и в този случай.

Вече работим по становищата, които ще представим по предложенията — ще открием рисковете и извлечените поуки въз основа на богатия ни опит в областта на бюджета.

Нашата колективна цел следва да бъде да спомогнем за изготвянето на бюджет, който гарантира прозрачност и отчетност в съответствие с дългосрочните приоритети на Европа и е в състояние да допринесе за по-светло бъдеще за всички граждани.

И накрая, бих искал да отдам дължимото признание на служителите на ЕСП и колегиума от членове на ЕСП за усърдната им работа и експертни познания. Тяхната всеотдайност и професионализъм са от ключово значение за изготвянето на качествен Годишен доклад на ЕСП и за изпълнението на мисията на нашата институция.

Благодаря Ви за вниманието и с удоволствие ще се включа в дискусиата, за да отговоря на Вашите въпроси.